

Program för hållbar utveckling

Vänsterpartiet Skåne

Innehållsförteckning

1. Bakgrund och uppdraget.	3
Uppdraget	3
Arbetsgruppen	3
2. Inledning	4
3. Övergripande mål	5
4. Konkreta satsningar	6
Näringsar på landsbygden	6
Ekologisk produktion	6
Hållbart fiske och hållbart hav	8
Ekosystemtjänster/pollinering	8
Infrastruktur	9
Kollektivtrafik för alla	10
Gröna jobb, arbetstidsförkortning och hållbar konsumtion	11
Turism	11
Förnybar energi	12
Klimatbudget och klimatredovisningar	13
EU	14
5. Lära av goda exempel på hållbar landsbygdsutveckling	15
Framtiden är lokal, exemplet Simris	15
Framtiden är både lokal, regional och nationell – exemplet Food Valley of Bjuv	15
Röstånga tillsammans	16
Samordnad varudistribution för att minska transporterna	17
6. Avslutande kommentarer	18
7. Definitioner och förklaringar	19
1. Landsbygd/glesbygd	19
2. Hållbarhet / hållbar utveckling / ekologi	20
3. Bioekonomi och cirkulär ekonomi	20
4. Ekologisk produktion, biologisk mångfald, KRAV-odlad, GMO	20
5. Kemiska Bekämpningsmedel och slam	21
6. Ekosystem / ekosystemtjänster	22
7. Anropsstyrd trafik/Närtrafik – Hörby som exempel	22
8. Gröna jobb	22
9. Solkartor	22
8. Referenser	23

Bakgrund och uppdraget

Under våren 2017 tillsatte distriktsstyrelsen i Vänsterpartiet Skåne en arbetsgrupp med mandatet att ta fram en ekonomiskt-ekologiskt strategi för Skåne. Strategin ska ha ett tydligt landsbygdsperspektiv (1) och bygga på eko-eko punktprogrammet som antogs av Vänsterpartiets kongress 2016.

Uppdraget

”Gruppen ska arbeta med frågan hur eko-eko-programmet kan omsättas i handling lokalt och regionalt genom att ta fram ett underlag om hur det är möjligt att lyfta eko-ekoperspektivet inom olika samhällssektorer och utifrån detta erbjuda partiföreningarna studier. Syftet är att ge partiföreningarna och distriktet kunskaper som kan omsättas i politiska initiativ och programskrivningar”.

Syftet med punktprogrammet är att öka det demokratiska inflytande på samhällsutvecklingen från alla medborgare i en hållbar riktning.

Syftet är också aktivt som parti involveras i dialog med olika rörelser och organisationer, som finns på landsbygden, i det framtida förändringsarbetet.

Ett förändringsarbete måste vara öppet, med stor delaktighet och ha en demokratisk förankring. Vi riktar därför också programmet till personer, föreningar och organisationer utanför partiet. Dessa bör bjudas in till dialog om förändringsarbetet - det kan röra sig om hembygdsföreningar, byalag, fackliga organisationer, kulturföreningar, miljöorganisationer, pendlarföreningar, etc. Ambitionen är att vidareutveckla programmet och omsätta det i konkreta handlingar lokalt, i kommunerna och regionen.

Arbetsgruppen

Vilmer Andersen, Malmö (Sammankallande)

Thomas Andersson, Hörby (t.o.m. oktober 2018)

Ingrid Bromander, Hörby

Tomas Gustafsson, Helsingborg (t.o.m. utgången av 2017)

Margareta Hagstad, Simrishamn

Anders Nilsson, Eslöv (fr.o.m. april 2018)

Sven-Erik Sjöstrand, Perstorp

Mats Sundbeck, Simrishamn

Angelica Svensson, Lund (t.o.m. september 2018)

Inledning

”För 35 år sedan fanns det vårdcentral, mödravårdscentral, BVC och folktandvård, postkontor, Konsum, försäkringskassa och polisstation!”

Boende i Husby (Stockholm)

”Vintern 2014 hade järnverken lagt ner. Det hade skomakaren också – och bensinmacken och apoteket och polisstationen och posten och matvarubutiken. Nu står biblioteket i tur.”

Boende i Ramsberg (Bergslagen)

Dessa citat visar hur Sverige har utvecklats de senaste decennierna. Man har glömt bort stora delar av landet och utvecklingen i Skåne är inget undantag. Alla som är bosatta i glesbygd, landsbygd och förorter borde ha samma allmänna service som resten av landet. Tillgången till samhällsservicen är mycket ojämnt fördelad beroende av vilken kommun eller stadsdel du bor i.

Rika och fattiga människor i Skåne bor i allt större utsträckning isolerade från varandra. Segregation är inte något konstant men varierar över tid och rum och handlar inte enbart om hur ”invandrare” eventuellt bor skilda från ”svenskar”. I Skåne är fattigdomen påtaglig i Malmöstadsdelarna Rosengård, Fosie och Södra Innerstaden men det finns också områden i t.ex. Landskrona, Perstorp samt delar av Skånes landsbygd där fattigdomen är förhållandevis hög. Samhällsservicen för medborgarna är inte lika i Skåne.

Det är nödvändigt med en sammanhållen politik för Skåne för att få bort klyftan mellan rik och fattig, land och stad. Trots vissa infrastruktursatsningar och förbättrad kollektivtrafik, etablering av fibernät med mera, så har ojämlikheten i Skåne bara växt och blivit större de två senaste decennierna. Från riksdagens och regionens sida har man redan beslutat om olika satsningar när det gäller livsmedelsproduktion och försörjning, arbetslöshetsåtgärder, utbildning och nytänkande, infrastruktur och bostadsbyggandet. Men det räcker inte.

Det är vår klara uppfattning att samhället kan göra mycket större och målinriktade satsningar när det handlar om att skapa gynnsamma förutsättningar för att leva, bo och arbeta respektive utbilda sig på landsbygden. Landsbygdsutveckling, livsmedelsproduktion och hållbarhetsarbetet måste ha en högre prioritering i det regionala utvecklingsarbetet.

För att påverka en sådan utvecklingen har Vänsterpartiet i Skånes arbetsgrupp tagit fram olika förslag som här presenteras i kort form – som ett punktprogram.

”En rödgrön omställning, som försöker hantera både ekonomi och ekologi ur ett rättviseperspektiv, kan också bli bra landsbygds politik. Förutsättningen för det, är att man ser att både staden och landsbygden är beroende av varandra och att landsbygdernas förutsättningar är annorlunda än stadens. Sverige ska hänga ihop, ekonomin ska fungera överallt och infrastruktur ska finnas för alla.

Brittis Benzler, ledamot av partistyrelsen

”Ska klimatarbetet bli något mer än ett spel för gallerierna måste de tunga utsläppskällorna med omedelbar början reduceras med 7 procent om året. Dit hör ur svenskt perspektiv främst bilåkandet, flyget, nötköttsätandet, cementbyggandet och stålet.”

**Staffan Laestadius, professor emeritus industriell utveckling KTH
Dagens Samhälle 14/2018**

Övergripande mål

Det övergripande målet är en livskraftig landsbygd med likvärdiga livsvillkor och en långsiktig hållbar utveckling (2) i hela regionen.

Därför är utmaningarna:

- Utveckla den skånska landsbygdens tillgångar, särprägel och fördelar så dess ställning blir likvärdigt med stadens
- Minska uttaget av ändliga resurser, utveckla cirkulära ekonomier (3), öka återanvändning och återvinning – satsa på förnybart och närproducerad

Konkreta satsningar

Näringsar på landsbygden

Åkermarken är en avgörande naturresurs och en långsiktig överlevnadsfråga för människan, miljön och klimatet. Åkermarken är en resurs som är särskiljande för Skåne - den är vårt bidrag till Sveriges rikedom jämförbar med järn, skog och vatten från andra delar av Sverige.

- Tillstånd till byggande på åkermark bör ske ytterst restriktivt och kommunerna bör följa Miljöbalkens riktlinjer bättre. Att förtäta, bygga på höjden och använda mera trä i byggandet bör vara normen
- Näringsarna på landsbygden skall i högre grad beaktas i den politiska diskussionen och ges möjligheter att utvecklas hållbart både för människa och miljö. I samarbete med modern forskning på området och utbildning kan lantbruksföretag och trädgårdsföretag utveckla livsmedelsproduktion och förädling som ger lösningar som är klimatsmarta, med god djurhållning och hänsyn till miljön.
- Skåne kan bidra med en livsmedelsproduktion som är hållbar och som kan erbjuda närodlade produkter. Den svenska självförsörjningsgraden måste öka, där Skåne har en viktig roll.
- Vi vill stärka en energieffektiv växtodling och skapa en lokal livsmedelsproduktion. I hela kedjan från odling och inköp av foder till gödsel måste utsläppen av växthusgaser minskas.
- Skåne har en stor utvecklingspotential inom produktion av förnyelsebar energi. Gödsel och restprodukter från lantbruk, avfall från städer och livsmedelsindustri kan användas för biogasproduktion. Skogen skall inte enbart ses som en kolsänka. Lokal förädling av skogsråvara och biokolproduktion skall stimuleras som en viktig resurs för att få bort CO₂.

Ekologisk produktion (4)

Det är nödvändigt att gynna den biologiska mångfalden i lantbruket.

Vår uppfattning om ekologisk produktion och konsumtion stämmer i mångt och mycket överens med det ställningstagande som Ekologiska Lantbrukarna tog på stämman i Sunne den 8 mars 2018.

För landsbygdens och hela det svenska lantbrukets skull är det viktigt att det ges ett tydligt politiskt stöd för en fortsatt stark utveckling av ekologisk produktion och konsumtion i Sverige. Analyser visar att en ökad ekologisk produktion ger fler arbetstillfällen, ökade intäkter och bättre lönsamhet i svenskt lantbruk. Med en ökad andel ekologisk mat i de offentliga köken så ökar också andelen svenskproducerad mat. I dag importeras ungefär hälften av den mat vi konsumerar i Sverige.

Sverige är ett av de ledande länderna i världen vad gäller både produktion och konsumtion av ekologisk mat. Det beror delvis på att vi har goda naturliga förutsättningar för ekologisk produktion, men också på att de svenska ekolantbrukarna och delar av livsmedelsindustrin har varit innovativa och före sin tid. Marknaden har vuxit under lång tid och exceptionellt snabbt de senaste tre åren.

Till den här utvecklingen kan man som politiker förhålla sig passiv eller aktiv. Ju fler som aktivt visar sitt stöd i ord och handling, desto snabbare går utvecklingen mot en ännu större andel ekologisk produktion och konsumtion. Det är helt i linje med vad en majoritet av svenska konsumenter önskar sig och ger svensk landsbygd tillväxt och en ökad andel av kakan på livsmedelsmarknaden. En ökad ekologisk produktion bidrar också till samhällsnyttor som minskad kemikalieanvändning, ökad djurvälstånd och ökad biologisk mångfald. Ekologisk produktion är därtill mindre beroende av importerade insatsvaror. Det gör att vi vid kris eller avspärrning lättare kan upprätthålla matförsörjningen om en stor del av svenskt lantbruk är ekologiskt redan i fredstid. I ekologisk växtodling är det inte tillåtet att använda kemiska bekämpningsmedel, mineralgödselmedel, GMO eller slam (5). Det svenska kontrollmärket KRAV garanterar en produktion fri från genmodifiering. IFOAM, den internationella organisationen för ekologiskt lantbruk, har också ett uttryckligt förbud mot genmodifiering i sina normgivande regelrekommendationer.

- Den svenska jordbrukspolitikerna måste arbeta för bättre förutsättningar för ekologisk produktion.
- De politiska besluten måste ge jordbrukarna möjlighet att bedriva lantbruk som gynnar ekosystemtjänsterna (6) som t.ex. att anlägga skalbaggsåsar och lärkrutor. Det är viktigt att ha sprutfria kantzoner där det odlas t.ex. honungsört.
- Användningen av kemiska bekämpningsmedel måste minskas.

Hållbart fiske och hållbart hav

Såväl EU:s gemensamma fiskeripolitik som Sveriges nationella yrkesfiskestrategi fastställer att fisket ska vara miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart. Av dessa tre aspekter av hållbarhet, är det tydligt att det är den sociala dimensionen som är svårast uppfylla. Den sociala dimension knyter fisket till det omgivande samhället, till kustsamhällena där fisket bedrivs och till kommunerna som investerar i och driver fiskehamnarna.

Återkommande forskningsrapporter om tillståndet i Östersjön och tillgång till fisk är oroande och kan medföra att fiskeripolitiken behöver omvärderas och leda till olika typer av fiskeriförbud.

- Vi måste verka för levande hamnar och lokala fiskeflottor som skapar värden som sysselsättning och företagande i flera led runt fisket, liksom mycket värdefulla aspekter knutna till identitet, varumärke och kulturarv
- Detta har en avgörande påverkan på kustsamhällenas attraktionskraft som etableringsorter, platser att bo på och besöksdestinationer. Lokalt fångad och landad fisk har dessutom betydande miljömässiga fördelar. Vidare ligger det helt i linje med den nationella livsmedelsstrategins ambitioner
- Trålfiske som skadar bottenarna får inte förekomma längs Skånes kuster
- Kustfisket bör få torskkvoterna.
- Forskning kring Östersjöns tillstånd och tillgång på fisk skall följas noggrant och kan medföra förslag till fiskeförbud. Yrkesfiskare som drabbas bör kompenseras fullt ut för ett förbud.
- Stödja fiskodling på land som är ekologisk och energimässigt hållbart

Ekosystemtjänster/pollinering (6)

Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som upprätthåller balansen i miljön och i slutändan gynnar människan. Dessa tjänster är alltså naturligt förekommande och är samtidigt helt gratis. Exempel på ekosystemtjänster är pollinering som utförs av bin och insekter. Vattenrening i våtmarker och musslor i havsmiljö är andra.

Det största utbytet vi människor får ifrån bin är deras funktion som pollinerare i våra trädgårdar och på böndernas åkrar. Det ekonomiska värdet av det arbetet är på världsbasis beräknat till mellan 23 och 57 miljarder Euro per år och man brukar inom forskarhåll säga att var tredje tugga som vi människor tar är helt beroende av honungsbins pollineringsarbete. En tredjedel av dessa är hotade och på väg att försvinna, dessa finns på rödlistan. Detta kommer att få stora konsekvenser för framtiden.

Lantbrukets användning av kemiska bekämpningsmedel är reglerad ilagstiftningen. Där regleras bland annat skyddsavstånd till känsliga objekt som t.ex. bisamhällen.

I våra frukt- och bärödlingar och på åkrarna är bina oumbärliga som pollinerare. Av alla pollinatörerna är honungsbin de effektivaste. Binas värde som pollinatörer på våra åkrar är störst i oljeväxtodlingarna. Fullgod pollinering av bin kan öka skörden. Dessutom ger binas pollinering en bättre kvalitet hos det skördade fröet, tidigare och jämnare mognad, mindre insektsangrepp samt högre oljehalt.

- Åtgärder mot matbrist, kemiska bekämpningsmedel och ”bostadsbrist” behövs
- I diskussioner och i politiska beslut föra fram att vi i våra trädgårdar och kommunala parkanläggningar måste skapa naturliga och konstruerade miljöer där bin och insekter kan hämta nektar och bygga sina bon.
- Att all användning av kemiska bekämpningsmedel klass 3, av privatpersoner bör förbjudas.
- Generellt vårda ekosystemtjänsterna

Infrastruktur

Alla har tätt till en fungerande infrastruktur på landsbygden och i förorten – men dagens läge i Skåne lever inte upp till detta. Med infrastruktur menas inte bara järnvägar, vägar, el- och telenät, bredband, bebyggelse, vatten och avlopp. Till infrastrukturen kan även områden som utbildning, vård och – sjukvård, lagar och förordningar räknas. Man kan t.o.m. hävda att till infrastruktur räknas saker som håller samman ett samhälle, som gemensam kultur, kunskap, historia och tradition.

Använder man begreppet infrastruktur på det mer övergripande sättet, ser vi hur landsbygden och förorten har utarmats de senaste decennierna. Många samhällsfunktioner har centraliserats och lett till att livet har blivit besvärligare och otryggare för dem som drabbats. Vänsterpartiet arbetar för ett jämlikt samhälle, vilket innebär att vi vill se en politik som minskar klyftorna. Vår politik för en fungerande infrastruktur, som inte bara finns i centrum utan även når ut till periferin är:

- Återskapa servicen (bank, vårdcentral, skola, bibliotek, arbetsplatser etc.).
- Decentralisera från centralorterna till byarna. Om inte biblioteksfilialer är möjliga, skaffa en bokbuss. Om inte vårdcentral är möjlig på mindre orter, så ska en distriktssköterska vara tillgänglig.
- Stationerad lokal polis. Viktigt för service och trygghetskänslan.
- Satsning på kultur och folkbildning. Mötesplatser och medborgarhus bör finnas i varje mindre samhälle

- Etablera lokala lärcentra för kompetensutbildning, SFI och yrkesutbildning
- Offentligt stöd till enskilda medborgare och grupper som har utvecklingsidéer. Ett exempel är det statliga stödet till lokala lanthandlare som Vänsterpartiet har förhandlat fram med regeringen. Detta borde utvecklas inom fler områden.
- Stöd den lokala lanthandeln genom att handla på hemorten
- Ge möjlighet för byalag och kooperativ att utvecklas
- Ställ kommunala krav vid arrendering av mark t.ex. att den ska användas för ekologisk odling
- Bygg ut och underhåll järnvägsnätet bättre - behovet för ökad kapacitet är stort både för persontrafiken och godstrafiken
- Laddstolpar i varje by och öka möjligheterna att tanka biogas.
- Utbyggt bredband
- Fler cykelvägar för lokalbefolkningen (till stationer, skola mötesplatser etc.)
- Samordnad varudistribution - t.ex. i form av kommunal samverkan - för att minska miljö och klimatpåverkan
- Planering för bullerfria miljöer skall ingå i all boendeplanering i Skåne.

Kollektivtrafik för alla

Ibland får man intrycket av att huvudsyftet med satsningen på kollektivtrafiken är att underlätta för människor som bor utanför stadsområdena att de ska ta sig till staden för att det är där, man ska få tillgång till de samhällsliga tjänsterna som man är berättigad till, och det är där man ska utöva sina samhällsliga plikter. Det kan gälla arbete, studier, bankärenden, arbetsförmedling, kulturella upplevelser etc. Detta ska helst ske på enklast och miljömässigt mest acceptabla sätt. Det är i dag Staden som är målet för kollektivtrafikens utbyggnad. Visst är detta synsätt viktigt, men det finns också ett annat perspektiv om man utgår från de som är berörda på landsbygden. Pendlingen kan minska om arbetstillfällena flyttas till där människorna bor. Kollektivtrafiken har en viktig funktion att binda samman regionen och kommunerna, även internt.

- Utveckla lokaltrafiken, med utökad tillgänglighet och turtäthet
- Anropsstyrd trafik/Närtrafik (7) ska finnas som möjlighet där det inte finns underlag för busslinjer
- Anslutningstrafik från byar på landsbygden till pågatågsstationerna
- Kollektivtrafiken ska drivas i offentlig regi och ha bättre punktlighet
- Olika tåg- och bussbolag skall samverka bättre.

- Kommunalisera färdtjänsten och se över tillståndsgivningen.
- Fler cykelvägar och säkra cykelparkeringar inte bara i städerna.
- Sänk biljettpriserna generellt - målet är en avgiftsfri kollektivtrafik. Det ska alltid vara billigare att åka kollektivt.
- Bättre ersättningstrafik, information till resenärerna och samverkan mellan olika aktörer vid störningar i trafiken.

Gröna jobb (8), arbetstidsförkortning och hållbar konsumtion

Vänsterpartiet vill se investeringar för att ställa om Skånes näringsliv, handel och konsumtion. Det innebär att en rad nya, gröna jobb skapas men också att jobb som är helt beroende av fossil energi försvinner. Skåne har i dag en av landets lägsta sysselsättningsgrader även om den är ojämnt fördelad. Västra sidan kring Malmö, Landskrona och Helsingborg är värst drabbad - där är arbetslösheten som störst. Därför behövs flera nya jobbtillfällen. Omställningen till ett mera hållbart samhälle förutsätter en kompetensutveckling inom befintliga jobb men skapar också många nya.

- Prioritera en långsiktig expansion av välfärdstjänster. Offentlig upphandling och konsumtion är avgörande för att klara klimatomställningen och skapa jobb som är både gröna och vita
- Investera i grön teknologi och grön infrastruktur
- Närproducerad och korta transporter bör prioriteras
- Renovera fastigheter, bygg flera klimatsmarta hyresrätter och ungdomsbostäder – inte minst på landsbygden - med bra kollektivtrafikförsörjning
- Satsa på grön skatteväxling, dvs. ökade avgifter på miljöförstörande verksamhet – lägre eller ingen avgift på hållbara alternativ
- Skånes näringsliv bör i framtiden inrikta sig på produkter och tjänster som är samhällsekonomiskt viktiga och producerade med relativt begränsad miljö- och klimatpåverkan

Turism

Turism är globalt en av de snabbaste växande näringarna. Skåne är inget undantag där antalet gästnätter ökade med ca 20 % under 2017 i jämförelse med 2016. Turismen i Skåne omsatte ungefär 40 000 Mkr 2016.

Det är framför allt östkustkommunerna, Malmö och nordvästskåne som är målet

för turismen. För de turismmässigt ”attraktiva” delarna av Skåne är turismen av stor ekonomisk betydelse där t.ex. inkomsterna under sommarmånaderna gör att man kan bo kvar i bygden, ger arbetsmöjligheter, eller möjlighet att utveckla produkter som annars skulle varit olönsamma. Troligen kan turismen också vara ett motiv till förbättrad samhällsservice när det gäller vägar (inte minst cykelbanor) och kommunikationer. Det är också en inkomstkälla för privatpersoner som hyr ut rum. Turism kan också ses som erbjudande till andra att ta del av en vacker plats, kulturopplevelse eller rekreation. Men turism kan också medföra t.ex. miljöskadliga transporter till och från orten, men också på plats. Det är stora miljömässiga skillnader mellan typer av turism där t.ex. vandrings- och cykelturism påverkar miljön i liten utsträckning i jämförelse med bilturism.

Turism kan också förstöra platser med t.ex. plakat, reklam, störa det vardagliga livet på orten, eller fysiskt ”slita ner” en plats. En ohejdad turism förstör på lång sikt för sig själv d.v.s. turister blir irriterade på om det finns för mycket andra turister på plats. Lokalt kan en koncentration av hotell och turistanläggningar bli ett problem för vatten och avlopp. Eftersom den i många fall klimat/väderberoende är den svår att utveckla som året-runt verksamhet eller garantera inkomst. En ökad växthuseffekt kan ha motsägande effekter på turismen. En positiv effekt om sommarmånaderna blir varmare. Men en negativ effekt då det medför skyfall, blåst, ökad algblomning och havsvattenhöjning.

- Turism skall planeras i samråd mellan kommuner och region för att förhindra att näraliggande kommuner konkurrerar med varandra med liknande aktiviteter.
- Kommuner och region bör införa en strategi för att öka den miljövänliga- och hållbara turismen.
- Större turistanläggningar/populära platser måste värderas utifrån påverkan på miljö.
- Vandrings- och rid-leden samt cykelturism skall marknadsföras bättre.
- Arbeta för att inkomster från turism stannar på plats istället för att följa eventuella ägare som bor i storstäder.

Förnybar energi

En stor majoritet av skåningarna anser att klimatförändringarna är ett allvarligt problem för oss i Sverige och hela 96 procent anser att det är ett allvarligt problem för världen i sin helhet. I Sverige och i vår region Skåne måste vi vara en föregångare i omställningen till ett förnybart energisystem. Vi skall ta ansvar för kommande generationer. Fokus på energiinvesteringen skall ligga på de förnybara naturresurserna; Sol, vind, vatten och skog.

- Vi vill se en hållbar energiförsörjning som klarar att möta klimatutmaningen såväl som leveranssäkerheten. Med satsning på förnybar energi, energieffektiv teknik och energieffektiviseringar vill vi ställa om Sverige och Skåne till en hållbar energiproduktion
- Energieffektivisering måste alltid beräknas innan onödig storskalig utbyggnad av elnät och kapacitet i Skåne genomförs.
- Vi vill ha 100 procent förnybar energiförsörjning till senast 2040.
- Överföringskapaciteten från producent till konsument skall ses över med fokus på ökade behov i framtiden.
- Vi vill fasa ut fossilberoendet bl.a. genom en omfattande elektrifiering av transportsektorn och industrin. Även användningen av bioenergi måste öka, framförallt inom sektorer som inte är möjliga att elektrificera.
- Alla skånska kommuner skall göra solkartor (9) för att underlätta för implementering av solenergi. Ändå används bara en mikroskopisk del av solenergin för att direkt producera el och uppvärmning. Offentliga byggnader och industribyggnader kan gå före. Här finns en stor potential att utveckla – inte minst i Skåne.
- Gröna Tak/Sedumtak bör på grund av luftrenande och isolerande förmåga vara ett naturligt alternativ till takbeläggning för de offentliga byggnader där inte solceller kan användas.

Klimatbudget och klimatredovisningar

Detta är ett åtagande för att beskriva en verksamhets totala direkta och indirekta klimatavtryck. Klimatbudgeten ska integreras i och beslutas för samma period som motsvarande ekonomisk budget i offentlig och privat verksamhet.

- Vi vill att ett regelverk tas fram där kravet om en klimatbudget - som redovisar hur verksamheten påverkar klimatet - är bindande även i lagstiftningen och revideras på samma sätt
- Klimatbudgeten behandlas, beslutas och följs upp på samma sätt som den ekonomiska budgeten i offentlig verksamhet eller privata företag.

EU

Sedan Sverige blev medlem av den Europeiska Unionen 1994 har EU's politik i allt högre grad påverkat utvecklingen av den svenska landsbygden. Generellt kan man se att den svenska regional- och landsbygdspolitiken abdikerade i takt med EU-politikens ökande inflytande inom jordbruks-, livsmedels-, regional- och infrastrukturpolitiken.

Vänsterpartiet vill att vi ska bestämma över vår egen jord-och skogsbrukspolitik och därmed landsbygdens utveckling för att bli än klimatsmartare och robustare mot klimatförändringar och kriser.

I Skåne går det att satsa på mer lokal, nationell och ekologiskt hållbar jordbruksproduktion, använda mindre bekämpningsmedel, fortsätta med låg antibiotikaanvändning och ställa om till en mer ekologiskt hållbar ekonomi.

Landsbygdens utveckling är viktig och en del EU-bidrag används för att förbättra utvecklingen på landsbygden. Ett exempel är bidrag från det s.k. Leaderprogrammet - en metod som bygger på samarbete, lokala initiativ och lokala förutsättningar. Grundläggande för leadermetoden är att det är boende och verksamma i ett område som skall driva och påverka utvecklingen. Det som också är kännetecknande för leadermetoden är underifrånperspektivet dvs. lokal kunskap, samarbete, trepartnerskap (Ideell sektor, Privat och Offentliga sektor), nytänkande och lokalt fattade beslut.

I Skåne finns det sju leaderområden som har en egen utvecklingsstrategi, ett eget verksamhetskontor och ett eget LAG (lokala styrelsen). Under nuvarande programperiod 2014– 2020 har det tagits många spännande leaderprojekt.

Vi vill omprioritera EU-stödet till olika program- och projektområden:

- Ett tak behöver införas på hur mycket EU-stöd de som äger mycket mark kan få.
- EU's jordbruksstöd ska generellt minskas och baseras mera på nationella stöd.
- I EU-sammanhang och nationellt skall stödet till ekologisk livsmedelsproduktion prioriteras.
- Djurskyddet och djurväl-färden måste stärkas.
- Bättre uppföljning och redovisning av EU-projektens verksamhet och resultat är nödvändigt.

Lära av goda exempel på hållbar landsbygdsutveckling

Framtiden är lokal, exemplet Simris

Den lilla byn Simris, utanför Simrishamn med 150 hushåll och 200 invånare har kopplats loss från det nationella elnätet och klarar sig helt och hållet på el producerad lokalt.

Elen kommer från ett vindkraftverk (65 %) och solceller (20 %) och när solen inte skiner och det inte blåser så det räcker, då kör generatoren som också finns igång. Den körs på biobränsle (15 %). Dessutom finns en batteristation där ström kan lagras. Flera invånare har nu också själva satt upp solceller på sina tak.

Detta är ett försök som ska hålla på till 2019. Det kan bli stora konsekvenser i framtiden.

Med lokala självförsörjande elproducenter blir samhället mer resiliert (motståndskraftigt/uthålligt), både i vardagen och i kristider. Denna anläggning ägs av EON, men det kan lika väl vara ett kooperativ eller liknande som står för det. En sådan här anläggning behöver inte heller uppföras på landsbygden utan kan också utvecklas i stadsmiljö. Ett miljömässigt och hållbart sätt att producera el och enskilda behöver inte längre vara beroende av eljättarna, som de senaste åren har skinnat sina abonnenter.

Framtiden är både lokal, regional och nationell – exemplet Food Valley of Bjuv

I projektet Food Valley of Bjuv satsar Bjuvs Kommun tillsammans med olika offentliga och privata aktörer på framtidens kretsloppsbaseade livsmedelsproduktion!

Food Valley of Bjuv står för vår gemensamma strävan att skapa en mötesplats för att utveckla framtidens matproduktion och livsmedelsföretag. Vi driver detta tillsammans med fler aktörer med anledning av att vi har en befintlig infrastruktur och etablerad näring som medger att fler företag etablerar sig i Bjuv med fokus på kretsloppsbasead produktion. I Bjuv vill vi skapa hållbara produkter, bidra till sysselsättning och bana väg för nya innovativa lösningar. Vi ser att det finns utvecklingsmöjligheter för matproduktion till framtidens konsumenter och att förändrade behov och beteende från konsumenter ställer nya krav på framtidens mat. Visionen är att skapa en mötesplats där entreprenörer och innovatörer samlas för att utveckla framtidens matproduktion och livsmedelsföretag. Nätverkande och samverkan mellan forskning, entreprenörer och industri är en viktig del i att nå visionen. Förändrade behov och beteende från konsumenter ställer nya krav

på framtidens mat import av fisk och grönsaker utgör idag en mycket stor del av de livsmedel som konsumeras. Den absoluta majoriteten av Sveriges behov av grönsaker och fisk importeras. Framtidens konsument är engagerad och försöker äta etiskt och närodlat samt vill äta mer grönsaker och fisk.

Lokalt och hållbart producerade livsmedel är därför en av de viktigaste faktorerna för att kunna säkerställa och utveckla svensk livsmedelsindustri. Vi är av uppfattningen att det behövs en samordnad satsning, vilken vi ska vara en del av och aktivt samverka kring, för att möta morgondagens utmaningar och det är där Food Valley of Bjuv kommer in i bilden. En industriell symbios där vi i Bjuvs kommun tar vara på och utvecklar våra lokala resurser, geografiska läge och infrastruktur.

Röstånga tillsammans

Projektet Röstånga tillsammans startade 2008 som en ideell förening av invånare i bygden. Utgångspunkten var önskan om utveckling och samarbete lokalt. Man utarbetade teman och förslag till samarbetsformer som skulle främja bygdens utveckling. Grundsynen är att allt hänger ihop och påverkar varannat stort som smått. Att gå från ord till handling! Man började med det lilla projektet att köpa byns förfallna fryshus för 2000 kronor, tillsammans rusta det och omvandla det till en liten konsthall och så var man igång. Det hela utvecklades med restaurang, gemensam buss, gemensam äppelpress, bybasta och inte minst bildandet av ett gemensamt fastighetsbolag för bevarande av gamla byggnader och att omvandla det som går till bostäder. Här har man givit plats för bl.a. flyktingar som sedan bidragit med arbetskraft och kunskaper. Nu arbetas det med lösningar för äldreboenden och en eko-by.

Två saker är av betydelse här:

Det är invånarna själva som tar fatt, skapar värden och får politikerna att lyssna. Det är så, vi som bor på landet på ett konkret sätt kan påverka. Det andra är att man satsar på det som ger gemenskap. Mötesplatser. Skola, affär/post, matställen, bibliotek, konsthall.... och så förstås att se till att det finns bostäder till dem som vill komma till.

Man resonerar som så, att så som samhället ser ut idag, är det mötesplatser och gemenskap som kan utveckla samhället och få landsbygden att växa, att få folk att vilja bo utanför städerna. Med bredband och goda kommunikationer, som förhoppningsvis kan förbättras, har vi tillgång till övrig samhällelig service ändå.

Byalaget i Huaröd har just startat upp ett liknande projekt: Huaröd vill! Några arbetsgrupper har satt igång: boende/försköning/genomgång av "tomma" hus, kommunikation, kultur/ evenemang. Det kommer säkert fler.

Samordnad varudistribution för att minska transporter

2013 införde Ystads kommun tillsammans med Simrishamn och Tomelilla en ny affärsmodell för upphandling av produkter till kommunala verksamheter. Modellen skapades för att på ett bättre sätt tillgodose kommunernas behov. Modellen ger kommunerna betydligt större insyn och möjlighet att påverka framför allt transporter.

Samordnad varudistribution innebär att ansvaret för distributionen överförs från de enskilda varuleverantörerna till en externt upphandlad transportör/leverantör. Varuleverantörerna lämnar godset på en gemensam terminal där varorna rangeras och samlastas för distribution med ett fordon, vilket ökar fyllnadsgrad och därmed effektiviserar transporter.

Leveranser sker i förutbestämda körslingsor till beställande enheter på överenskommen leveransdag vid en fast tidpunkt för en ökad leveransprecision. Detta ger en ökad service och skolan, förskolan eller äldreboendet har möjlighet att schemalägga personal för att ta emot leveranser. Trafiksäkerheten ökar när betydligt färre tunga fordon behöver köra in på skolor och äldreboenden. Första året minskades antalet stopp till 125 verksamheter från 26 500 till 7 000, en minskning på 75 procent.

En annan fördel med modellen är att den öppnar upp för fler leverantörer att lämna anbud i de offentliga upphandlingarna. Med den traditionella affärsmodellen, med fri leverans, är transporter ett handelshinder för mindre och medelstora företag. Dessa företag har kanske produkterna men man kan inte leverera till var och en som beställer eftersom mindre företag ofta saknar eget distributionskapacitet. Vår terminal där allt gods till alla beställare kan lämnas har alltså öppnat och tagit bort ett handelshinder för en större mångfald av leverantörer, däribland lokala företag.

Samordnad varudistribution finns i ett tiotal svenska kommuner men ser lite olika ut då den förädlats genom åren. 1999 var startskottet när Borlänge kommun övergick från den gängse affärsmodellen till samordning. Redan då såg man fördelarna med såväl minskade transporter som en ökad möjlighet för fler leverantörer att delta i offentlig upphandling. Växjö var nästa kommun som 2010 bidrog med nästa viktiga utvecklingssteg genom att införa e-handel ihop med samordningen. Ett utvecklingssteg som visat sig vara avgörande för att nå kostnadseffektivitet med samordningen.

När så Ystads, Tomelilla och Simrishamns kommuner tog beslut på att införa samordningen så valde man att förädla modellen ytterligare genom att även lägga till transportplanering i egen regi, ett arbete en svensk kommun aldrig tidigare gjort själv. Den s.k. Österlenmodellen för samordning hade därmed tagits fram.

Det levereras 40 ton gods via terminalen varje vecka. Förutom livsmedel körs också kemtekniska produkter och kontorsmaterial ut via terminalen. För

beställare som avropar livsmedel är leveransprecisionen påtagligt mycket bättre än tidigare. Man vet så när som på en kvart när lastbilen skall komma på fasta leveransdagar mellan 1 - 3 gånger per vecka. Förutbestämda rutiner bidrar till en ökad planeringsmöjlighet för alla mottagare vilket kan ses som ett resurstillskott i verksamheten.

Fortsatt arbete pågår med att ansluta nya varugrupper som lämpar sig för att levereras via terminalen, Läromedel och lekmaterial står på tur. Utvecklingspotentialen ligger främst i att förbättra e-handelsflödet och att öka leveransprecisionen för varugrupper, som till skillnad från livsmedel har en oregelbunden beställarfrequens.

Avslutande kommentarer

Ambitionen med detta punktprogram är att bidra till en hållbar utvecklingen i Skåne med större fokus på landsbygdens framtid. Programmet sammanlänkar ett antal strategiska områden som var för sig innehåller ett antal avgörande påverkansfaktorer som t.ex. jobb, infrastruktur, utbildningsmöjligheter, kollektivtrafik, kultur och samlingsplatser.

Axplocket med olika goda exempel, som vi lyfter fram, hoppas vi kan inspirera till liknande eller andra initiativ av samma karaktär. Vi vet att det finns många andra lokala initiativ av samma karaktär och utvecklingskraft.

Vår förhoppning är att punktprogrammet kan bidra till att förstärka dess lokala initiativ ännu mera och att många vill vara med att diskutera och vidareutveckla det.

Definitioner och förklaringar

1. Landsbygd/glesbygd

Det finns ett stort antal definitioner på landsbygd/glesbygd som används i Sverige. Några av de vanligaste är Statens Jordbruksverk delar Sverige i storstadsområden, stadsområden (kommuner med ≥ 30000 inv. eller har minst en tätort ≥ 25000 inv.), landsbygdsområde ingår inte i de två förra men har en befolkningstäthet ≥ 5 inv./km² samt gles landsbygd som är kommuner som ej ingår i de tidigare. Glesbygdsverkets definition bygger på tillgänglighet. Områden som ligger ≥ 5 min bilresa bort från tätort med ≥ 3000 inv. definieras som glesbygd. Men definitionen inbegriper också platsen för den aktuella kommunen t.ex. bland skogsläna i inlandet, skogslän i övrigt, nära storstad eller i övriga Sverige. Sveriges kommuner och landsting (SKL) kategoriserar landets 290 kommuner i nio grupper vilka bl.a. baseras på befolkningsstorlek, pendlingsmönster, och näringslivsstruktur.

I Landsbygdsprogrammet, som bl.a. EU använder sig av, räknas landsbygd, i ett län, som allt utanför tätorter med $\geq 20\ 000$ inv.

Beroende på vilken definition man väljer så skiftar det hur stor del av befolkningen som bor på landsbygd/i glesbygd.

Parlamentariska landsbygdskommittén / landsbygdspropositionen

Den 25 juni 2015 beslutade regeringen om att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag på en sammanhållen nationell politik för långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. I uppdraget ligger att en ny politik ska skapa förutsättningar för tillväxt, företagande, sysselsättning och boende på en attraktiv landsbygd. Inom ramen för uppdraget ska kommittén belysa utvecklingen och framtida utmaningar och möjligheter för olika typer av landsbygder. Kommittén har tagit namnet Parlamentariska landsbygdskommittén.

Kommittén har fyra deluppdrag:

- Vilken betydelse har politiken haft för landsbygdens utveckling de senaste 40–50 åren?
- Hur ser den framtida utvecklingen ut och hur påverkas landsbygden?
- Hur ska en ny politik för landsbygden se ut?
- Vilka åtgärder behövs för att uppnå målen? Parlamentariska landsbygdskommittén lämnade ett delbetänkande 31 mars 2015 och sitt slutbetänkande i januari 2017.

Vänsterpartiets representant i kommittén var Håkan Svenneling

2. Hållbarhet / hållbar utveckling / ekologi

”En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.” (1987 Brundtland rapporten). Dess tre dimensioner är:

- Social hållbarhet - att långsiktigt ta vara på grundläggande mänskliga rättigheter.
- Ekologisk hållbarhet - att hushålla med resurserna så att de räcker till kommande generationer
- Ekonomisk hållbarhet – att motverka fattigdom utan att påverka social eller ekologisk hållbarhet negativt.

3. Bioekonomi och cirkulär ekonomi

Bioekonomi är produktion av förnybara biologiska resurser och omvandling till mat, foder, kemikalier, ingredienser, material, läkemedel och bioenergi, till exempel. Bioekonomi har ingen enhetlig internationell definition men används på något annorlunda sätt i olika miljöer, men EU har antagit en strategi för hållbar tillväxt: En bioekonomi för Europa , tillsammans med ett arbetsdokument som innehöll en omfattande handlingsplan för bioekonomi. Strategin definierar bioekonomi som ”produktion av förnybara biologiska resurser och omvandling av dessa resurser och avfallsströmmar till värdeskapande produkter, såsom mat, foder, biobaserade produkter och bioenergi.” En annan definition som EU använder säger att ”bioekonomi inkluderar de delar av ekonomin som använder förnybara biologiska resurser från land och hav för att producera livsmedel, biomaterial, bioenergi och bioprodukter.” Cirkulär ekonomi är ett uttryck för ekonomiska modeller för affärsmöjligheter där cirkulära kretslopp i ett företag, samhälle eller en organisation används snarare än linjära processer som hittills har varit dominerande. Cirkulär ekonomi är inspirerat av industriell ekologi, Performance Economy och Cradle-to-cradle-rörelsen, eller Vagga till vagga på svenska. Cirkulär ekonomi är inspirerat av naturens kretslopp. Strävan är att avfall inte ska existera utan ses som en råvara. Därför designas produkterna så att de är lätta att återvinna.

4. Ekologisk produktion, biologisk mångfald, KRAV-odlad, GMO

Fågel och insektpopulationen i stort har minskat under många år och många arter är rödlistade. Orsaken är i hög grad användningen av kemiska bekämpningsmedel. En annan orsak är att andelen ängs och hagmark har minskat drastiskt. Forskarna pekar ut dagens storskaliga och industriella jordbruk som en av de främsta anledningarna till ekosystemets utarmning.

I ekologisk växtodling är det inte tillåtet att använda kemiska bekämpningsmedel,

GMO eller slam. Det svenska kontrollmärket KRAV garanterar en produktion fri från genmodifiering, IFOAM, den internationella organisationen för ekologiskt lantbruk, har också ett uttryckligt förbud mot genmodifiering i sina normgivande regelrekommendationer.

GMO, genetiskt modifierade livsmedel och foder kan utgöra en risk såväl för människors och djurs hälsa eller för miljön. Så länge riskerna är oklara bör försiktighetsprincipen gälla. Med genmodifiering menas förändring av levande organismers ärftliga egenskaper genom direkta ingrepp i arvsanlagen. Den moderna gentekniken har gjort det möjligt att flytta och ändra arvsanlag med molekylärbiologiska metoder, utan hjälp av de naturliga förökningsmekanismerna. En genmodifierad organism har alltså fått sina ärftliga egenskaper genom direkta ingrepp i arvsanlagen. Den moderna gentekniken har gjort det möjligt att flytta och ändra arvsanlag med molekylärbiologiska metoder, utan hjälp av de naturliga förökningsmekanismerna.

5. Kemiska Bekämpningsmedel och slam

Lantbrukets användning av kemiska bekämpningsmedel är reglerad i lagstiftningen.

Där regleras bland annat skyddsavstånd till känsliga objekt som t.ex. bishävderna. Den privata användningen omfattas inte fullt ut av lagstiftningen varför privatpersoner utan svårighet kan, där det tillhandahålls, fritt köpa kemiska bekämpningsmedel klass 3 och använda i sin egen trädgård. Kommuner och företagare däremot måste ha tillstånd för att få använda kemiska bekämpningsmedel på genomsläppliga ytor.

”Vi anser att slam är ett avfall. Det uppstår i en reningsprocess och det finns ett kvittblivningsintresse. Att man sedan återvinner det genom att sprida det på åkrar förändrar inte den bedömningen. Det uppfyller inte kraven för att vara en biprodukt eftersom det bland annat inte uppstår som en restprodukt i en industriprocess och inte är färdigt att användas. Bland annat krävs hygienisering innan användning”. Naturvårdsverket i ett brev till Kemikalieinspektionen (2011-05-26).

Där finns stora faror i att avloppsfraktioner kan få tillåtas att spridas på åkermark, där våra livsmedel ska produceras. Det är viktigt att skydda åkermarken från att förorenas för att kunna producera säkra livsmedel i ett långsiktigt perspektiv (1000 - års perspektiv). Spridning av föroreningar som t.ex. tungmetaller, kemikalier, nanopartiklar, mikroplaster och läkemedelsrester måste förhindras. Slammet måste tas om hand på ett miljömässigt acceptabelt sätt genom att hitta andra lösningar för att bli kvitt avfallet och för att kunna ta till vara den ganska lilla mängd fosfor som finns i slammet. Slam utgör en allvarlig risk för hälsa och miljö. Den slamspridning som sker idag uppfyller inte kraven på ett rent och uthålligt kretslopp och det befaras att det kommer att starkt bidra till att det nationella miljömålet ”Giftfri miljö” inte kan uppnås.

6. Ekosystem / ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de funktioner hos ekosystem som gynnar människor, det vill säga upprätthåller eller förbättrar människors välmående och livsvillkor. Dessa tjänster produceras av ekosystemen och är alltså gratis. Exempel på ekosystemtjänster är pollinering (som utförs av pollinerande insekter eller andra djur), skydd mot naturkatastrofer som översvämningar och jordskred, vattenrening via t.ex. våtmarker eller musslor, skadedjursbekämpning (som utförs av naturliga fiender, kan vara både insekter, svampar, bakterier och virus), grönytor för rekreation, reducering av partikelhalter och växthusgaser samt bildandet av bördig jord.

7. Anropsstyrd trafik/Närtrafik – Hörby som exempel

Närtrafiken är en flexibel kollektivtrafik för alla och är ett komplement till den övriga linjetrafiken. Det som skiljer Närtrafik från annan kollektivtrafik är att du själv beställer din resa i förväg.

Närtrafiken körs huvudsakligen på landsbygden. Närtrafiken körs i huvudsak endast om någon beställt sin resa hos vår kundtjänst. Närtrafikens koncept bygger på att efterfrågan är låg i området samt att syftet med resa i huvudsak är service- och fritidsresor och inte arbets- och skolresor.

Hörby närtrafik är anpassad till arbetspendlande och skolresor med sju avgångar på vardagar med första avgång 04.15 och sista 18.15, sex avgångar lördag från 07.15 till 16.15 och söndag 4 avgångar från 07.15 till 16.15 ”utifrån” till Hörby och från Hörby och ut också 7 avgångar vardagar från 08.15 till 21.05, lördagar 11.05 till 01.15 (!) och söndag 13.05 till 17.05. Turen skall beställas senast 2 timmar innan och kostar ca 20:- från dörr till dörr. Buskort gäller. Det går!

8. Gröna jobb

Gröna jobb är jobb som enligt Förenta nationernas miljöprogram [UNEP](#) på ett avgörande sätt bidrar till att bevara eller återställa miljön. Jobben kan finnas inom många verksamheter, som jordbruk, tillverkning, forskning och utveckling, administration och tjänster.

Jobben kan handla om att skydda [ekosystem](#) och den biologiska mångfalden; minska energikonsumtionen, materialanvändandet och vattenkonsumtionen genom högre effektivitet; göra ekonomin mindre beroende av fossila bränslen och minimera eller helt avskaffa alla sorters sopor och föroreningar

9. Solkartor

Som ett svar på det stadigt ökande intresset för solenergi bistår allt fler kommuner och energibolag med kartläggningar av solenergipotentialen. Med dessa interaktiva kartor kan du se hur mycket solen strålar på ett visst tak för att bedöma om en installation av solceller och solfångare är möjlig.

Referenser

- Vänsterpartiets valplattformen 2018
- Regionpolitiska programmet 2018 – 2022
- Vänsterpartiets landsbygdspolitiska plattform
- Eko – eko – programmet från 2016
- Motioner i Riksdagen

Vänsterpartiet Skåne

